

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΟΙ Λατίνοι ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Έρευνα/Συγγραφή Κειμένων: Αλέξανδρος-Μιχαήλ Χατζηηύρας εκ μέρους της Ιτανικής Θρησκευτικής ομάδας

Συντονισμός έκδοσης και γλωσσική επιμέλεια: Κηίδος Διαφωτιστικών Εκδόσεων, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών

Φωτογραφίες: Φωτογραφικό αρχείο Ιτανικής Θρησκευτικής ομάδας

Καλλιτεχνική Επιμέλεια και Σχεδιασμός: Άννα Κυριάκου

Φωτογραφία Εξωφύλλου:

Αναμνηστική φωτογραφία της Σχολής του Αγίου Ιωσήφ στη Λάρνακα (αρχές Αγγλοκρατίας)

Απαγορεύεται αυστηρά η πώληση ή οποιαδήποτε άλλη εμπορική εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους της παρούσας έκδοσης.

Επιτρέπεται η αναδημοσίευση αποσπασμάτων με την προϋπόθεση της αναφοράς στην πηγή.

Οι εκδόσεις του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών διατίθενται δωρεάν.

ΟΙ
Λατίνοι
ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Περιεχόμενα

Πρόλογος	5
Μήνυμα της Εκπροσώπου της Θρησκευτικής Ομάδας των Λατίνων	7
Σύντομη Ιστορία	8
Φραγκοκρατία και Ενετοκρατία	8
Τουρκοκρατία	9
Αγγλοκρατία	11
Περίοδος Ανεξαρτησίας	15
Δημογραφικό Προφίλ	16
Σημαντικές Προσωπικότητες	17
Η Λατινική Εκκλησία Κύπρου	19
Εκκλησίες και Παρεκκλήσια	20
Εκπαιδευτικά Ιδρύματα	22
Κοινοτικοί Οργανισμοί και Δραστηριότητες	24
Μνημεία	25
Η Κληρονομιά της Φραγκοκρατίας και της Ενετοκρατίας	26
Κοιμητήρια	29
Χρονολόγιο	30
Αναφορές	31

Πρόλογος

Σύμφωνα με το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, οι Αρμένιοι, οι Λατίνοι και οι Μαρωνίτες της Κύπρου αναγνωρίζονται ως «θρησκευτικές ομάδες». Σε δημοψήφισμα το 1960, οι τρεις θρησκευτικές ομάδες κλήθηκαν να επιλέξουν να ενταχθούν στην ελληνοκυπριακή ή την τουρκοκυπριακή κοινότητα. Επέλεξαν να ενταχθούν στην ελληνοκυπριακή κοινότητα. Ως εκ τούτου, τα μέλη και των τριών ομάδων απολαμβάνουν τα ίδια προνόμια, δικαιώματα και οφέλη με τα μέλη της ελληνοκυπριακής κοινότητας, συμπεριλαμβανομένων του δικαιώματος ψήφου, και του δικαιώματος της εκλογής τους σε δημόσια αξιώματα και θέσεις της Κυβέρνησης και της πολιτείας, σε όλα τα επίπεδα. Επιπλέον, οι Αρμένιοι, οι Λατίνοι και οι Μαρωνίτες, οι οποίοι ψηφίζουν στις Βουλευτικές Εκλογές ως μέλη της ελληνοκυπριακής κοινότητας, εκλέγουν επιπρόσθετα έναν Εκπρόσωπο από τις τάξεις τους στη Βουλή των Αντιπροσώπων. Οι Εκπρόσωποι των θρησκευτικών ομάδων δεν έχουν δικαίωμα ψήφου, παρίστανται, όμως, στις συνεδριάσεις χωρίς να συμμετέχουν στις συζητήσεις του Σώματος. Ωστόσο, λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις τους σχετικά με νομοθετικά ζητήματα που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την αντίστοιχη ομάδα τους.

Η σειρά των εκδόσεων «Οι θρησκευτικές ομάδες της Κύπρου» επιχειρεί μια βασική επισκόπηση, ένα εισαγωγικό περίγραμμα για τους Αρμένιους, τους Λατίνους και τους Μαρωνίτες της Κύπρου. Οι σύντομες αυτές εκδόσεις δεν αποτελούν καθ' οιονδήποτε τρόπο εξαντλητική αναφορά στο θέμα και, επίσης, δεν αναφέρονται στις διαφορές απόψεων και ερμηνειών, που μπορεί να υπάρχουν μεταξύ των μελετητών και άλλων εμπειρογνομόνων, σε θέματα που σχετίζονται με τις τρεις ομάδες.

Η σειρά αυτή των εκδόσεων, που αποτελεί πρωτοβουλία του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών, γίνεται με τη στενή συνεργασία των Εκπροσώπων των τριών θρησκευτικών ομάδων στη Βουλή των Αντιπροσώπων, στους οποίους εκφράζονται θερμές ευχαριστίες για τη σημαντική συμβολή τους. Οι ίδιοι ανέλαβαν ευγενώς την ετοιμασία των κειμένων, και παραχώρησαν το φωτογραφικό υλικό. Ως εκ τούτου, τους ανήκει τόσο ο έπαινος όσο και η ευθύνη για το περιεχόμενο. Το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών ανέλαβε το γενικό συντονισμό και την παραγωγή των εκδόσεων, περιλαμβανομένων της γλωσσικής επιμέλειας, του σχεδιασμού και της εκτύπωσης. Ευελπιστούμε ότι η σειρά αυτή θα προκαλέσει το ενδιαφέρον του κοινού, καθώς και μελετητών, όσον αφορά τις θρησκευτικές ομάδες των Αρμενίων, των Λατίνων και των Μαρωνιτών της Κύπρου.

Διευθύντρια
Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών

Μήνυμα της Εκπροσώπου της Θρησκευτικής Ομάδας των Λατίνων στη Βουλή των Αντιπροσώπων κ. Αντωνέλλας Μαντοβάνη

Αγαππητέ αναγνώστη,

Εκ μέρους των Λατίνων της Κύπρου, επιθυμώ να εκφράσω τις θερμές ευχαριστίες μου για την πρωτοβουλία του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών να εκδώσει έντυπο που αφορά τη θρησκευτική ομάδα των Λατίνων.

Η παρουσία των Λατίνων (Ρωμαιοκαθολικοί με ευρωπαϊκή ή λεβαντίνικη καταγωγή) στον κυπριακό χώρο ανάγεται στο 1126, πριν από τις λαμπρές περιόδους της Φραγκοκρατίας και της Ενετοκρατίας. Ωστόσο, η σημερινή λατινική κοινότητα αποτελείται ουσιαστικά από τους απογόνους Ρωμαιοκαθολικών που εγκαταστάθηκαν στο νησί μας κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας και της Αγγλοκρατίας. Από το 1960, η λατινική κοινότητα είναι συνταγματικά αναγνωρισμένη ως θρησκευτική ομάδα και έχει εκλεγμένο Εκπρόσωπο στη Βουλή των Αντιπροσώπων. Η θρησκευτική ομάδα των Λατίνων είναι πλήρως ενσωματωμένη στην κυπριακή κοινωνία και ο κοινός δεσμός ανάμεσα στα μέλη της είναι το ρωμαιοκαθολικό τους θρήσκευμα.

Ελπίζω, αγαππητέ αναγνώστη, να βρεις ενδιαφέρουσα την ιστορία της λατινικής θρησκευτικής ομάδας, την ιστορική της διαδρομή και τη συμβολή της στην κυπριακή κοινωνία.

Σύντομη Ιστορία

• Το κάστρο του Κολλοσίου στην επαρχία Λεμεσού.

Υπάρχει ένας μακρύς δεσμός ανάμεσα στους Λατίνους (Κύπριους Ρωμαιοκαθολικούς με ευρωπαϊκή καταγωγή) και την Κύπρο, που χρονολογείται στο 1126, όταν προνομιοῦχοι ἔμποροι ἀπὸ τὴ Βενετία καὶ τὴ Γένοβα εγκαταστάθηκαν στὸ νησί. Ωστόσο, ἡ ἱστορία τῆς λατινικῆς κοινότητας στὴν Κύπρο ξεκίνησε οὐσιαστικά τὸ 1192, ὅταν ὁ τιτουλῆριος Φράγκος Βασιλιάς τῆς Ἱερουσαλήμ, Γκυ ντε Λουζινιάν, ἀγόρασε τὸ νησί ἀπὸ τὸ σταυροφόρο Βασιλιά τῆς Ἀγγλίας, Ριχάρδο Α΄ τὸ Λεοντόκαρδο, πὸ το εἶχε καταλάβει τὸ 1191. Στὴν προσπάθειά του νὰ εγκαθιδρύσει ἕνα δυτικῆς τύπου φεουδαρχικὸ βασίλειο, ὁ νέος κυρίαρχος τῆς Κύπρου ἔστειλε ἀπεσταλμένους στὴ Δυτικὴ Ἑυρώπη, τὴν Κιλικία καὶ τὸ Λεβάντε, προσκαλώντας στὸ νησί ἀστούς, ευγενεῖς, ἰππότες καὶ πολεμιστές· στὴ συνέχεια, ἔλαβε χώρα μὴ μαζικὴ μετανάστευση Ρωμαιοκαθολικῶν Χριστιανῶν καὶ ἀλλῶν λαῶν, στους ὁποίους δόθηκαν ἀπλόχερα φέουδα, τιμάρια καὶ προνόμια.

Φραγκοκρατία καὶ Ενετοκρατία: Τὸ 1196 ἰδρύθηκε ἡ Λατινικὴ Ἀρχιεπισκοπὴ στὴ Λευκωσία, μαζί με τρεῖς Μητροπόλεις (Ἀμμόχωστος, Λεμεσός καὶ Πάφος). Ὡς ἀποτέλεσμα, καθ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς Φραγκοκρατίας καὶ τῆς Ενετοκρατίας (1192-1489 καὶ 1489-1570, ἀντίστοιχα), κατέφθασε στὸ νησί ἀριθμὸς λατινικῶν θρησκευτικῶν ταγμάτων: Αὐγουστινιανοί, Βενεδικτινοί, Δομινικανοί, Καρθουσιανοί, Καρμελίτες, Κιστερκιανοί, Οψερβαντινοί, Πρεμονστρατεσιανοί (ἰδρυτές τοῦ φημισμένου Ἀββαείου τοῦ Μπέλλη-Πάις), Σταυροφόροι καὶ Φραγκισκανοί, καθὼς καὶ τὰ θρησκευτικοστρατιωτικὰ τάγματα τῶν θωμαϊτῶν, τῶν Τευτόνων, τῶν Ἰωαννιτῶν καὶ τῶν Ναϊτῶν· τὰ δύο τελευταῖα ἦταν περὺθυνα γιὰ τὴν εσωτερικὴ ἀσφάλεια καὶ εἶχαν τὴ βάση τους στὸ Κολλόσι, ὅπου βρισκόταν ἡ Μεγάλῃ Κουμανταρία (Διοίκηση). Τὸ περίφημο κυπριακὸ κρασί «Κουμανταρία» ὀνομάστηκε ἔτσι ἐπειδὴ παραγόταν ἀπὸ τοὺς ἀμπελιῶνες τῆς περιοχῆς.

- Άποψη του Αββαείου του Μπέλλα-Πάις.

- Η τελευταία Βασίλισσα της Κύπρου, Αικατερίνη Κορνάρο, η βασιλεία της οποίας διήρκεσε από το 1474 μέχρι το 1489.

Κατά τη Φραγκοκρατία και την Ενετοκρατία, στην Κύπρο ζούσαν χιλιάδες Ρωμαιοκαθολικοί, που αντιπροσώπευαν το 15-20% του συνολικού πληθυσμού, αλλά είχαν ισχυρό εκτόπισμα, καθώς αποτελούσαν την άρχουσα τάξη των ευγενών και των αριστοκρατών. Ο λαϊκός λατινικός πληθυσμός προερχόταν από την Αραγωνία, την Καταλωνία τη Φλωρεντία, τη Βενετία, τη Γένοβα, τη Μασσαλία, τη Νάπολη, την Πίζα, την Προβηγκία, τη Συροπαλαιστίνη και την Τοσκάνη. Υπήρχαν, επίσης, μερικοί εύποροι Αρμενοκαθολικοί από το γειτονικό Αρμενικό Βασίλειο της Κιλικίας. Μετά την Πτώση της Άκρας το 1291, η Κύπρος κατέστη το ανατολικότερο προπύργιο του Χριστιανισμού, το σημαντικότερο εμπορικό κέντρο στο Λεβάντε και πιθανότατα το πλουσιότερο βασίλειο σε όλη την Ευρώπη.

Τουρκοκρατία: Μετά την κατάληψη της Κύπρου από τους Οθωμανούς μεταξύ 1570-1571, χιλιάδες Λατίνοι ευγενείς και κληρικοί σφαγιάστηκαν ή εξορίστηκαν. Άλλοι μετανάστευσαν στη Ρόδο, τη Μάλτα, το Λίβανο και αλλού, ενώ αρκετοί λατινικοί ναοί μετατράπηκαν σε τζαμιά. Ταυτόχρονα, η Λατινική Εκκλησία ουσιαστικά διαλύθηκε καθώς οι νέοι κυρίαρχοι αποκατέστησαν την αυτοκέφαλη Ελληνορθόδοξη Εκκλησία της Κύπρου ως τη μόνη αντιπροσωπευτική Εκκλησία για τους Χριστιανούς του νησιού. Οι λιγστοί Λατίνοι που επέζησαν των σφαγών και επέλεξαν να παραμείνουν στην Κύπρο είχαν δύο επιλογές: είτε να γίνουν Ελληνορθόδοξοι είτε να ασπαστούν το Ισλάμ. Ωστόσο, όντας ευσεβείς Καθολικοί, πολλοί απ' αυτούς επέλεξαν έναν τρίτο δρόμο: έγιναν Λινοβάμβακοι (Κρυπτοχριστιανοί), κρύβοντας τη λατρεία τους και ελπίζοντας πως οι Οθωμανοί θα έφευγαν από την Κύπρο. Οι θρύλιοι μιλούν, επίσης, για Λουζιανούς και Ενετούς που κρύβονταν στα βουνά του Τροόδους και του Πενταδακτύλου και στη χερσόνησο της Καρπασίας, μερικοί εκ των οποίων επέστρεψαν στον Καθολικισμό κατά τη διάρκεια της Αγγλοκρατίας.

- Ταχυδρομικό δεπτήριο που απεικονίζει τον καθεδρικό ναό της Αγίας Σοφίας στη Λευκωσία, που μετατράπηκε στο τέμενος Σελιμιέ από τους Οθωμανούς.

Μολονότι οι πλείστοι Λατίνοι χάθηκαν, οι Φραγκισκανοί κατόρθωσαν να επανέλθουν και να ιδρύσουν το 1596 το Μοναστήρι του Τιμίου Σταυρού στη Λευκωσία και το Μοναστήρι της Παναγίας των Χαρίτων στη Λάρνακα· τα ιδρύματα αυτά χρησιμοποιούνταν και ως καταλύματα Ευρωπαίων εμπόρων, θαλασσοπόρων και περιηγητών. Ταυτόχρονα, στις αρχές του 17^{ου} αιώνα ξεκίνησε δειλά-δειλά να διαμορφώνεται, κυρίως στη Λάρνακα, μια μικρή λατινική κοινότητα, αρχικά από Ενετούς, αφού η Γαληνοτάτη Δημοκρατία της Βενετίας είχε συνάψει συνθήκη ειρήνης με τους Οθωμανούς το 1573. Στην αύξηση του λαϊκού λατινικού πληθυσμού της Λάρνακας συνέτεινε η παρουσία των κονσουλάτων (προξενείων), τα οποία πρόσφεραν προστασία και ευκαιρίες εργασίας στους διάφορους Ευρωπαίους.

Στη συνέχεια και εντός του 17^{ου} αιώνα, η λατινική κοινότητα ενισχύθηκε ελαφρώς από Καπουτσίνους μοναχούς, Αρμενοκαθολικούς και Ελληνοκαθολικούς (Θυνίτες). Το 1646 οι Φραγκισκανοί αδελφοί ίδρυσαν παρά τη Μονή του Τιμίου Σταυρού τη Σχολή Τέρρα Σάντα,

το αρχαιότερο σχολείο στην Κύπρο, που συνεχίζει να λειτουργεί μέχρι σήμερα. Σε αυτό μορφώθηκαν χιλιάδες μαθητές από όλες τις κοινότητες του νησιού, καθώς επίσης και μη Κύπριοι που στάλθηκαν εδώ ως οικότροφοι της σχολής. Από το 18^ο αιώνα και κυρίως το 19^ο αιώνα, ο λατινικός πληθυσμός του νησιού αυξήθηκε με την άφιξη Ευρωπαίων γαιοκτημόνων, γιατρών, διπλωματών, εμπόρων και τραπεζιτών, οι οποίοι κατοικούσαν κυρίως στο Φραγκομαχαλλιά της Λάρνακας. Οι νεοαφιχθέντες προέρχονταν από τη Γαλλία, την Ιταλία, την Ισπανία, την Αυστρία, τη Μάλτα και τη Δαλματία, ενώ μερικοί ήσαν Φραγκολεβαντίνοι.

Το 1844 εγκαταστάθηκαν στη Λάρνακα μοναχές του νεοσύστατου Τάγματος του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως, όπου ίδρυσαν μονή, στην οποία στεγαζόταν το πρώτο νοσοκομείο και φαρμακείο της Κύπρου. Ίδρυσαν, επίσης, τη Σχολή του Αγίου Ιωσήφ, το πρώτο παρθενγωγείο του νησιού, το οποίο, στα 145 χρόνια που λειτούργησε, φιλοξένησε και παρείχε άριστη εκπαίδευση σε χιλιάδες μαθήτριες από όλες τις κοινότητες του νησιού, αποτελώντας,

● Ο ναός του Τιμίου Σταυρού στη Λευκωσία τη δεκαετία του 1950.

● Μεσαιωνικός χάρτης της Λευκωσίας (1573).

● Το Μοναστήρι των καλογηριών του Αγίου Ιωσήφ στη Λάρνακα (μέσα 19^{ου} αιώνα).

παράλληλα, σημαντικό παράγοντα στη διάδοση της γαλιθοφωνίας στην Κύπρο. Με την αριθμητική αύξηση του λατινικού πληθυσμού της Λεμεσού και στο πνεύμα των μεταρρυθμίσεων του Τανζιμάτ (περίοδος θεμελιώδους αναδιοργάνωσης της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας), ιδρύθηκε φραγκισκανική μονή το 1850. Επιπλέον, το 1872 άρχισε η ανέγερση της εκκλησίας της Αγίας Αικατερίνης. Σύμφωνα με διάφορες εκτιμήσεις, η λατινική κοινότητα της Κύπρου αριθμούσε γύρω στα 400-600 άτομα κατά τα

μέσα του 19^{ου} αιώνα, η πλειοψηφία των οποίων κατοικούσε στη Λάρνακα, με μικρότερους αριθμούς στη Λευκωσία και τη Λεμεσό.

Αγγλοκρατία: Με την έλευση των Βρετανών στο νησί τον Ιούλιο του 1878, επήλθε και η θρησκευτική ανοχή και η πριότερη διοίκηση, που ενίσχυσαν ιδιαίτερα την ήδη εύπορη αθλή μικρή λατινική κοινότητα του νησιού. Στο πρώτο Νομοθετικό Συμβούλιο (1879-1882) συμμετείχε ο

• Η οικογένεια Μπερώ στο μπαλκόνι του αρχοντικού της στη Λάρνακα (1890).

• Παλιά φωτογραφία του παρεκκλησιού της Μονής του Αγίου Ιωσήφ στη Λάρνακα.

γαιοκτήμονας Riccardo Mattei, μαζί με έναν Ελληνορθόδοξο και δύο Μουσουλμάνους. Κατά τις πρώτες δεκαετίες της Αγγλοκρατίας, η λατινική κοινότητα της Κύπρου αυξήθηκε αριθμητικά με Ρωμαιοκαθολικούς από τη Μάλτα, την Ισπανία και τη Βρετανία, ορισμένους Αρμενοκαθολικούς πρόσφυγες από την Κιλικία, καθώς και μερικούς Μαρωνίτες, οι οποίοι ενσωματώθηκαν στη λατινική κοινότητα αφού μετακινήθηκαν από τα χωριά τους στις πόλεις.

• Ο Βασιλιάς Ιάκωβος Β΄ Λουζινιανός (1463-1473). Κάτω δεξιά διακρίνεται ο θυρεός της δυναστείας των Λουζινιανών.

- Γκραβούρα που απεικονίζει την εντυπωσιακή Πύλη Αμμοχώστου (1878).

- Η εκκλησία του Τιμίου Σταυρού στη Λευκωσία στις αρχές του 20^{ου} αιώνα.

Κατά την Αγγλοκρατία (1878-1960), πολλοί Λατίνοι υπήρξαν δημόσιοι λειτουργοί, επιχειρηματίες, τραπεζίτες, ιατροί ή έμποροι, ανάμεσα σε άλλα επαγγέλματα. Παράλληλα, ιδρύθηκε η Σχολή του Αγίου Ιωσήφ στη Λευκωσία (1884), καθώς και οι Σχολές Τέρρα Σάντα στη Λεμεσό (1923), τον Κορμακίτη (1936) και την Αμμόχωστο (1952), οι οποίες συνέβαλαν τα μέγιστα στην εκπαίδευση στο νησί.

Ιδρύθηκε, επίσης, ο σύλλογος «Κονκόρντια» (1903-1954) στη Λευκωσία, ο οποίος είχε σημαντικό αντίκτυπο στην κοινωνική ζωή της πρωτεύουσας. Με την πάροδο των χρόνων, οι Λατινοκύπριοι ενσωματώθηκαν όλο και περισσότερο στην ευρύτερη κυπριακή κοινωνία, κυρίως μέσω της εκπαίδευσης και της εργασίας τους.

- Αναμνηστική φωτογραφία της Σχολής του Αγίου Ιωσήφ στη Λευκωσία (αρχές Αγγλοκρατίας).

- Άποψη της Μονής του Αγίου Ιωσήφ στη Λάρνακα.

- Το παρεκκλήσι του Αγίου Αντωνίου στην έπαυλη Λαπιέρ στην Κοντέα (1962).
- Άποψη της εκκλησίας της Αγίας Αικατερίνης στη Λεμεσό.

Περίοδος Ανεξαρτησίας: Η Ανεξαρτησία του 1960 έφερε μια νέα εποχή για τους Λατίνους της Κύπρου, οι οποίοι αναγνωρίστηκαν ως θρησκευτική ομάδα και εκπροσωπούνται έκτοτε στο Κοινοβούλιο από εκλεγμένο Εκπρόσωπο. Κατά τις διακοινοτικές ταραχές του 1963-1964, η λατινοκυπριακή κοινότητα δεν επηρεάστηκε ιδιαίτερα. Ωστόσο, η δεύτερη φάση της βάρβαρης τουρκικής εισβολής του 1974 έπληξε και τη λατινοκυπριακή κοινότητα: προσφυγοποιήθηκαν περίπου 30 οικογένειες από τη Λευκωσία, την Αμμόχωστο, την Κερύνεια και τον Ξερό, καταλήφθηκαν το φημισμένο Αββαείο του Μπέλλα-Πάις, οι Σχολές και Μονές Τέρρα Σάντα στην Αμμόχωστο και τον Κορμακίτη, η εκκλησία της Αγίας Ελισάβετ στην Κερύνεια, το παρεκκλήσι του Αγίου Αντωνίου στην Κοντέα και το παρεκκλήσι της Αγίας Βαρβάρας στον Ξερό, ενώ το λατινικό κοιμητήριο της Λευκωσίας είναι από το 1974 απρόσιτο, αφού εφάπτεται της γραμμής κατάπαυσης του πυρός.

Παρά τις απώλειές της, η μικρή αλληλά εύπορη λατινική κοινότητα της Κύπρου συνέχισε να ευημερεί στις υπόλοιπες αστικές περιοχές, συμβάλλοντας πολιτιστικά και κοινωνικοοικονομικά στην ανάπτυξη της νήσου. Επιπλέον, τα λατινικά σχολεία συνεχίζουν να παρέχουν άριστη εκπαίδευση σε παιδιά, ανεξαρτήτως εθνικότητας ή θρησκευμάτων. Τις τελευταίες δεκαετίες, η δυναμική της λατινοκυπριακής κοινότητας έχει αλληλάξει με τον αυξανόμενο αριθμό γάμων με Ελληνοκυπρίους. Επιπλέον, τα τελευταία 30-35 χρόνια είδαν την άφιξη χιλιάδων Ρωμαιοκαθολικών από χώρες της Ανατολικής, Κεντρικής και Δυτικής Ευρώπης, της Νοτιοανατολικής Ασίας και της Λατινικής Αμερικής, μερικοί από τους οποίους έχουν εγκατασταθεί μόνιμα στην Κύπρο.

Δημογραφικό Προφίλ

Σύμφωνα με διαθέσιμα στοιχεία, στα μέσα του 19^{ου} αιώνα ζούσαν στην Κύπρο περίπου 500 Ευρωπαίοι Καθολικοί. Με βάση τις απογραφές πληθυσμού που διεξήχθησαν κατά τη διάρκεια της Αγγλοκρατίας μεταξύ 1881 και 1946, ο αριθμός των Λατίνων και των άλλων Ρωμαιοκαθολικών στην Κύπρο κυμαινόταν μεταξύ 800 και 1.200 άτομα, ενώ το 1960 υπήρχαν 4.505 Ρωμαιοκαθολικοί, εκ των οποίων οι 2.796 ήταν μεσογειακής καταγωγής και οι 1.709 Βρετανοί.

	1881	1891	1901	1911	1921	1931	1946	1960
Επαρχία Λευκωσίας	209	206	251	254	268	250	486	1.628
Επαρχία Λεμεσού	324	190	111	138	234	239	177	1.573
Επαρχία Αμμοχώστου	41	47	65	35	64	62	81	750
Επαρχία Λάρνακας	649	425	357	272	309	271	223	449
Επαρχία Πάφου	8	20	15	4	18	20	18	13
Επαρχία Κερύνειας	44	27	25	112	59	9	29	92
Σύνολο	1.275	915	824	815	952	851	1.014	4.505

Πηγή: Βρετανική Διοίκηση, Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών της Κυπριακής Δημοκρατίας

Σύμφωνα με στοιχεία της κοινότητας, οι Κύπριοι Λατίνοι (Ρωμαιοκαθολικοί) ανέρχονται σε περίπου 2.300 άτομα, εκ των οποίων περίπου 50% ζουν στη Λευκωσία, 35% στη Λεμεσό, 10% στη Λάρνακα και 5% στην Πάφο και κάποια χωριά.

Επιπλέον, σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία, υπάρχουν περίπου 8.500 Ρωμαιοκαθολικοί υπήκοοι χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διαμένουν μόνιμα στην Κύπρο, καθώς επίσης και περίπου 15.000 Ρωμαιοκαθολικοί υπήκοοι άλλων χωρών που διαμένουν προσωρινά στην Κύπρο.

Σημαντικές Προσωπικότητες

Κατά τη μακρόχρονη παρουσία των Λατίνων στο νησί, αρκετά μέλη της λατινικής κοινότητας έχουν συνεισφέρει σημαντικά και πολυπλευρα στην κοινωνικοοικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη της Κύπρου.

Πιο κάτω, αναφέρονται ενδεικτικά κάποια από τα αξιόλογα μέλη της λατινικής κοινότητας:

- Μπρούνο Καννόνι (1909-1998): Ανέλαβε τον εκσυγχρονισμό του συστήματος ηλεκτροφώτισης της Λεμεσού.
- Δρ. Τζιουζέππε Καρλιέτι (1784-1845) και Δρ. Λουίτζι Καρλιέτι (1804-1871): Γνωστοί ιατροί στη Λάρνακα, οι οποίοι πρόσφεραν τις υπηρεσίες τους και στα προξενεία.
- Ιωσήφ Γκαφιέρο (1877-1953): Επαρχιακός Μηχανικός Λεμεσού, ο οποίος σχεδίασε σημαντικά κτήρια στη Λεμεσό και αλλού.
- Γουσταύος Λαφφών (1835-1906): Γνωστός ποιητής, με έργα στα Γαλλικά και τα Αγγλικά.
- Τομάζο Μαδέλλη (1888-1952): Υπηρέτησε ως Διευθυντής του Ταχυδρομείου Λάρνακας.
- Ρικάρντο Ματέι (1826-1893): Γνωστός έμπορος στη Λάρνακα, μέλος του πρώτου Νομοθετικού Συμβουλίου και εμπνευστής της πρώτης επιτυχούς μεθόδου για την εξολόθρευση της ακρίδας στην Κύπρο.
- Τζιουζέππε Τσιπριότι Μπαγιάντα (1866-1922): Πολιτικός μηχανικός, δημιούργησε το σιδηρουργείο του Τμήματος Δημοσίων Έργων παρά το σιδηροδρομικό σταθμό της Λευκωσίας και σχεδίασε το λιμάνι της Κερύνειας και το παλαιό λιμάνι της Λεμεσού.
- Τζιόνα Πιερρόνι (1887-1967): Συνέβαλε στο έργο της συνταγματικής επιτροπής (1959-1960) και μετάφρασε το Σύνταγμα στα Ελληνικά.
- Αδελφή Σοφή Σιαμπόν (1847-1894): Εργάστηκε άοκνα στη Μονή του Αγίου Ιωσήφ στη Λάρνακα, προσφέροντας φροντίδα και ανακούφιση σε χιλιάδες φτωχούς, δυστυχισμένους και ασθενείς.
- Αμβρόσιος Τζιοζεφέν (1864-1935): Ίδρυσε την πρώτη φιλαρμονική της Αστυνομίας.
- Αρμάντο Τζιοζεφέν (1931-2011): Βραβευμένος ζωγράφος και μουσικοσυνθέτης.
- Έντγκαρ Φένεκ (1876-1934): Πολιτικός μηχανικός στο Τμήμα Δημοσίων Έργων, τοποθέτησε τη βενετική στήλη μπροστά από το σεράγιο Λευκωσίας.
- Ούγος Φένεκ (1872-1932): Χωρομέτρης στο Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, χωρομέτρησε τη χερσόνησο της Καρπασίας.
- Δρ. Ζιοζέφ-Ιρνέ Φομπλιάντ (1805-1864): Φιλέλληνας γιατρός, παρείχε μέχρι το θάνατό του δωρεάν ιατρική περίθαλψη σε χιλιάδες Λαρνακείς. Το 1856 διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο αποτρέποντας καταστροφική έκρηξη σε πυριτιδαποθήκη, σώζοντας έτσι την πόλη της Σκάλας.
- Δρ. Αννίβας Φράνσις (1904-1994): Διαπρεπής χειρουργός, διετέλεσε επί σειρά ετών Δήμαρχος της Λάρνακας και Πρόεδρος του Εμπορικού Επιμελητηρίου Λάρνακας.

-
- Μισιέλ Χούρι (1895-1989): Διακεκριμένος δικηγόρος και μέλος της διαπραγματευτικής ομάδας της Διασκεπτικής Συνέλευσης το 1947.
  - Οι τραπεζίτες Πίο Ουσμιάι και Αμεντέο Σάντι.
  - Οι επιχειρηματίες Άντονι, Βίκτωρ, Ουμπέρτο, Πήτερ, Τζιοβάνι και Νίνο Μαντοβάνη, Σελεστίν Μπερώ, Τζιόζεφ Πασκοττίι, Άντωνι Πιερρώνι και Φέλιξ Τσιρίηλι. Η εταιρεία της οικογένειας Μαντοβάνη ίδρυσε το πρώτο πολιτικό αεροδρόμιο στην Κύπρο, που λειτούργούσε στη Λάρνακα (1930-1935).
  - Οι φωτογράφοι Ίρμα, Κάρολος και Λεοπόλδος Γκλάζνερ, Ιωσήφ Μπούρτζι και Ιωάννης Φώσκολο.
  - Οι οικογένειες Διάκονο, Λαπιέρ, Ρορέτι και Σαλέτοβιτς, οι οποίες υπήρξαν μεγάλοι γαιοκτήμονες.
  - Αρθούρος Ισοέγιεκ: Τέως Διευθυντής των Φαρμακευτικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Υγείας.
  - Δρ. Ιωσήφ Ιωσηφίδης: Τέως Μέλος της Αναθεωρητικής Αρχής Προσφορών, συγγραφέας και καθηγητής.
  - Ανδρέας Καραγιάν: Διεθνώς διακεκριμένος ζωγράφος και συγγραφέας.
  - Δρ. Σηλβαίν Μπερώ: Διαπρεπής καθηγητής, ερευνητής και ιστορικός.
  - Ιωσηφίνα Αντωνίου: Επίτροπος Ισότητας των Φύλων.

Όσον αφορά στην τοπική αυτοδιοίκηση, ο Δρ Αντίβας Φράνσις υπηρέτησε ως Αντιδήμαρχος (1949-1962 και 1964-1967) και Δήμαρχος Λάρνακας (1967-1975), ο Βικέντιος Φένεκ υπηρέτησε ως Αντιδήμαρχος Αμμοχώστου (1889), ενώ υπηρέτησαν και άλλοι Λατίνοι ως δημοτικοί σύμβουλοι. Στο πρώτο δημοτικό συμβούλιο της Λάρνακας (1878-1879) υπηρέτησαν ο Αντώνιο Ουσμιάι, ο Μισιέλ Τσιρίηλι, ο Λεοπόλδος Μπερώ και ο Παύλος Βαητασσάρ. Στη συνέχεια, ως δημοτικός σύμβουλος Λάρνακας υπηρέτησε ο Αντώνιο Μαντοβάνη (1892-1896 και 1901-1908), ενώ πιο πρόσφατα ως δημοτική σύμβουλος Λάρνακας υπηρέτησε η Ιωσηφίνα Αντωνίου (1991-2001).

Εκπρόσωποι των Λατίνων στη Βουλή των Αντιπροσώπων από το 1960 μέχρι σήμερα:

- Άντονι Πιερρόνι (1913-1998): Δικηγόρος, επιχειρηματίας και αξιωματικός της Κυπριακής Εθελοντικής Δύναμης κατά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Διετέλεσε Εκπρόσωπος των Λατίνων κατά την περίοδο 1960-1976.
- Φέλιξ Τσιρίηλι (1911-2008): Επιχειρηματίας, Ταμίας του Κυπριακού Ερυθρού και Επίτιμος Πρόξενος της Ινδίας στην Κύπρο. Διετέλεσε Εκπρόσωπος των Λατίνων κατά την περίοδο 1976-1991.
- Μπενίτο Μαντοβάνη: Είναι ναυτιλιακός, τουριστικός και ταξιδιωτικός πράκτορας, συγγραφέας παιδικών βιβλίων και ιδρυτικό μέλος του Εμπορικού Επιμελητηρίου Κύπρου-Τεργέστης. Διετέλεσε, επίσης, Επίτιμος Πρόξενος της Ιταλίας στην Κύπρο για 37 χρόνια. Διετέλεσε Εκπρόσωπος των Λατίνων κατά την περίοδο 1991-2016 και συνεχίζει να στηρίζει την κοινότητά του μέχρι σήμερα.
- Αντωνέλλη Μαντοβάνη: Είναι τουριστική και ταξιδιωτική πράκτορας και εξελέγη Εκπρόσωπος των Λατίνων το 2016.

- Η Αποστολική Νουντσιατούρα (Πρεσβεία) της Αγίας Έδρας στη Λευκωσία.

Η Λατινική Εκκλησία Κύπρου

Το 1196 ιδρύθηκαν για πρώτη φορά στην Κύπρο Λατινική Αρχιεπισκοπή και τρεις Επισκοπές, με συνεχή παρουσία στο νησί καθ' όλη τη Φραγκοκρατία (1192-1489) και την Ενετοκρατία (1489-1570). Κατά τις περιόδους αυτές, διατηρούσαν σημαντική παρουσία στην Κύπρο διάφορα λατινικά Τάγματα που διέθεταν μεγάλες εκτάσεις γης και πολυάριθμα μοναστήρια. Μετά την οθωμανική κατάληψη της νήσου, η Λατινική Εκκλησία ουσιαστικά διαλύθηκε και οι νέοι κυρίαρχοι της Κύπρου αποκατέστησαν την αυτοκέφαλη Ελληνορθόδοξη Εκκλησία ως τη μόνη αντιπροσωπευτική Εκκλησία για τους Χριστιανούς του νησιού.

Έκτοτε, η παρουσία της Λατινικής Εκκλησίας στο νησί περιοριζόταν σε λιγοστούς Φραγκισκανούς και, για ένα διάστημα, Καπουτσίνους μοναχούς, ενώ μεταξύ 1629 και 1684 υπήρχε Επισκοπή στην Πάφο. Από το 1847, στην Κύπρο υπηρετεί μόνιμος Γενικός Βικάριος για τους Λατίνους, ο οποίος υπάγεται στο Λατινικό Πατριαρχείο της Ιερουσαλήμ. Από το 1973, ο Γενικός Βικάριος είναι *ex officio* ο αντιπρόσωπος στην Κύπρο του Αποστολικού Νούντσιου της Αγίας Έδρας που εδρεύει στο Τελ Αβίβ. Από το 1900, το Βικαριάτο στεγάζεται σε ιδιόκτητη μονή στη Λευκωσία. Εκτός από το Γενικό Βικάριο, σήμερα υπηρετούν άλληλοι 11 Λατίνοι ιερείς (τέσσερις στη Λευκωσία, τρεις στην Πάφο και από δύο στη Λεμεσό και τη Λάρνακα). Υπάρχουν τοπικά ενοριακά συμβούλια (Λευκωσία, Λάρνακα). Το Λατινικό Βικαριάτο στηρίζεται με ετήσια χορηγία από την Κυβέρνηση.

Μεταξύ 4 και 6 Ιουνίου 2010, πραγματοποιήθηκε η πρώτη επίσκεψη Πάπα στην Κύπρο. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψής του, η Αυτού Αγιότης ο Πάπας Βενέδικτος ΙΣΤ΄ φιλοξενήθηκε στην Αποστολική Νουντσιατούρα (Πρεσβεία) της Αγίας Έδρας, παρά την Πύλη Πάφου στη Λευκωσία.

- Η εκκλησία της Παναγίας των Χαρίτων στη Λάρνακα.

Εκκλησίες και Παρεκκλήσια

Οι Λατίνοι διαθέτουν τις δικές τους εκκλησίες και παρεκκλήσια, ως εξής:

- Στη Λευκωσία βρίσκεται ο καθεδρικός ναός του Τιμίου Σταυρού, ο οποίος πρωτοκτίστηκε το 1596 και ξανά το 1642, ενώ έγινε αποκατάστασή του το 1863. Ο σημερινός ναός κτίστηκε μεταξύ 1900 και 1902 με δωρεά από τη Βασίλισσα της Ισπανίας, Μαρία-Χριστίνα, και με οικονομική βοήθεια από την Κουστωδία των Αγίων Τόπων· δίπλα από το ναό βρίσκεται το Μοναστήρι του Τιμίου Σταυρού, το οποίο κτίστηκε αρχικά το 1596 και ανοικοδομήθηκε μεταξύ 1959-1961. Επίσης στη Λευκωσία βρίσκονται η Μονή και το παρεκκλήσι του Αγίου Ιωσήφ (1884), το παρεκκλήσι του Αγίου Βαρνάβα, το οποίο κτίστηκε το 1955 στο χώρο του Κοιμητηρίου Τέρρα Σάντα, καθώς και ένα παρεκκλήσι στο παλαιό λατινικό κοιμητήριο (1957).
- Στη Λάρνακα βρίσκεται η εκκλησία της Παναγίας των Χαρίτων, η οποία πρωτοκτίστηκε το 1596, ενώ το 1724 αντικαταστάθηκε από μοναστήρι και μεγαλύτερη εκκλησία. Η σημερινή εκκλησία είναι κτίσμα του 1842-1848 και αναστηλώθηκε μεταξύ 2000-2006. Επίσης στη Λάρνακα βρίσκονται η Μονή του Αγίου Ιωσήφ, η οποία κτίστηκε μεταξύ 1846 και 1848, το παρεκκλήσι της μονής (1853), καθώς και ένα παρεκκλήσι στο λατινικό κοιμητήριο της πόλης (1933).
- Στη Λεμεσό βρίσκεται η εκκλησία της Αγίας Αικατερίνης, η οποία κτίστηκε μεταξύ 1872 και 1879, δίπλα από το φραγκισκανικό μοναστήρι (1850), ενώ στη συνέχεια ανακαινίστηκε μεταξύ 1979 και 1981. Επίσης στη Λεμεσό βρίσκονται η Μονή και το παρεκκλήσι της Αγίας Μαρίας (1965), καθώς και ένα παρεκκλήσι στο λατινικό κοιμητήριο της πόλης (1905).
- Στο Μέσα Χωριό βρίσκεται το παρεκκλήσι των Αγίων Κοσμά και Δαμιανού, το οποίο κτίστηκε μεταξύ 1994 και 1995.
- Κατά τους θερινούς μήνες, λειτουργούν, επίσης, το παρεκκλήσι της Αγίας Μαρίας (Τρόδος: 1932) και το παρεκκλήσι του Αγίου Ιωσήφ (Πρόδρομος: 1936).

- Το παρεκκλήσι των Αγίων Κοσμά και Δαμιανού στο Μέσα Χωριό.

- Το παλαιό παρεκκλήσι της Μονής της Αγίας Μαρίας στη Λεμεσό (1947).

- Το εσωτερικό της εκκλησίας της Παναγίας των Χαρίτων, η οποία φημίζεται για την ακουστική της.

- Η εκκλησία της Αγίας Ελισάβετ στην Κερύνεια.

Αξίζει να αναφερθεί ότι λειτουργίες τελούνται και στις ορθόδοξες εκκλησίες της Αγίας Κυριακής στην Πάφο και του Αγίου Δημητρίου στην Πόλη Χρυσόχους, από το 1987 και το 2006, αντίστοιχα, μετά από την ευγενή παραχώρηση του τέως Μητροπολίτη Πάφου Χρυσόστομου και νυν Αρχιεπισκόπου Χρυσόστομου Β', προκαθήμενου της Εκκλησίας της Κύπρου. Επίσης, το 2013 η ορθόδοξη εκκλησία του Αρχαγγέλιου Μιχαήλ στο Παραλίμνι παραχωρήθηκε ευγενώς από το Μητροπολίτη Κωνσταντίας-Αμμοχώστου Βασίλειο. Λειτουργίες τελούνται, επίσης, στο Πισσούρι (από το 1996) και την Αγία Νάπα (από το 1997).

Επίσης, οι Αδελφές του Τάγματος της Παναγίας της Αδιάκοπης Συμπαράστασης της Σρι Λάνκας διαθέτουν μικρό κοινόβιο παρά την Πύλη Πάφου στη Λευκωσία από το 2003.

Τέλος, υπάρχουν ρωμαιοκαθολικές εκκλησίες στη νεκρή ζώνη και στις Κυρίαρχες Βρετανικές Βάσεις· οι εκκλησίες αυτές δεν εμπίπτουν στη δικαιοδοσία του Βικαριάτου.

Οι πιο κάτω λατινικές εκκλησίες βρίσκονται στις κατεχόμενες περιοχές:

- Στην Κερύνεια βρίσκεται η εκκλησία της Αγίας Ελισάβετ της Ουγγαρίας (1907). Από το 1932 λειτουργείται τακτικά από τους Λατίνους ιερείς της Λευκωσίας.
- Στην Αμμόχωστο βρίσκονται η μαρωνιτική εκκλησία της Ιεράς Καρδιάς του Ιησού (1885, ανοικοδομήθηκε το 1900), την οποία λειτουργούσαν Φραγκισκανοί ιερείς, καθώς και το παρεκκλήσι της Σχολής Τέρρα Σάντα (1960). Και οι δύο ναοί βρίσκονται σήμερα στην περιφραγμένη περιοχή των Βαρωσιών και δεν είναι προσβάσιμοι, καθώς βρίσκονται υπό τη στρατιωτική κατοχή της Τουρκίας.
- Στον Ξερό υπήρχε ένα μικρό εκκλησάκι αφιερωμένο στην Αγία Βαρβάρα (1930). Κατεδαφίστηκε από το τουρκικό κατοχικό καθεστώς το 1975 και στη θέση του κατασκευάστηκε κυκλικός κόμβος.
- Στην Κοντέα υπάρχει το παρεκκλήσι του Αγίου Αντωνίου (1910), το οποίο έκτισε και χρησιμοποίησε η γνωστή οικογένεια Λαπιέρ. Δυστυχώς, σήμερα βρίσκεται σε θλιβερή κατάσταση.
- Από το 2015, τελούνται τακτικά λειτουργίες στο ορθόδοξο εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου Σαλαμίνας στην κατεχόμενη Αμμόχωστο από τους Λατίνους ιερείς της Λευκωσίας.

• Το ιστορικό Κολλέγιο Τέρρα Σάντα στη Λευκωσία.

• Οι απόφοιτοι του Κολλεγίου Τέρρα Σάντα στη Λευκωσία (1957).

• Μάθημα δακτυλογραφίας στη Σχολή Τέρρα Σάντα για Κορίτσια στη Λεμεσό (1945).

Εκπαιδευτικά Ιδρύματα

Ένας από τους σημαντικότερους τομείς στους οποίους έχει συμβάλει ουσιαστικά η λατινική κοινότητα της Κύπρου είναι η εκπαίδευση. Στα λατινικά εκπαιδευτήρια του νησιού, τα οποία πάντοτε υπήρξαν ανοικτά σε όλα τα παιδιά, ανεξαρτήτως καταγωγής, εθνικότητας ή θρησκείας, φοίτησαν και μορφώθηκαν δεκάδες χιλιάδες μαθητές και μαθήτριες από όλες τις κοινότητες του νησιού: ελληνική, τουρκική, αρμενική, μαρωνιτική, λατινική και εβραϊκή. Καθώς τα σχολεία αυτά στο παρελθόν διέθεταν και οικοτροφεία, μεγάλος αριθμός οικοτρόφων μαθητών από το εξωτερικό φοιτούσε στις λατινικές σχολές της Κύπρου.

Σήμερα λειτουργούν δύο μόνο λατινικά σχολεία: το Κολλέγιο Τέρρα Σάντα στη Λευκωσία και η Σχολή Αγίας Μαρίας στη Λεμεσό. Το Κολλέγιο Τέρρα Σάντα είναι το αρχαιότερο εκπαιδευτικό ίδρυμα στην Κύπρο. Ιδρύθηκε ως αρρεναγωγείο από Φραγκισκανούς μοναχούς το 1646 και στεγαζόταν αρχικά πηλά στην εκκλησία του Τιμού

Σταυρού. Από το 1955 λειτουργεί σε ιδιόκτητο κτήριο στην Ακρόπολη, παρέχοντας συνολική εκπαίδευση (Νηπιαγωγείο Δημοτικό, Γυμνάσιο/Λύκειο), ενώ από το 1970 είναι μεικτό· σήμερα διαθέτει συνολικά περίπου 400 μαθητές. Η Σχολή Αγίας Μαρίας ιδρύθηκε ως παρθεναγωγείο από Φραγκισκανές μοναχές το 1923, υπό την ονομασία Σχολή Τέρρα Σάντα για Κορίτσια, και στεγαζόταν αρχικά στο κτήριο όπου σήμερα βρίσκονται τα γραφεία της Μητρόπολης Λεμεσού. Από το 1965 λειτουργεί υπό την παρούσα ονομασία της σε νέο ιδιόκτητο κτήριο απέναντι από τα Δικαστήρια, παρέχοντας συνολική εκπαίδευση (Νηπιαγωγείο, Δημοτικό, Γυμνάσιο/Λύκειο), ενώ από το 2000 είναι μεικτό· σήμερα διαθέτει συνολικά περίπου 900 μαθητές. Σημειώνεται ότι και τα δύο λειτουργούν ως ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά σχολεία και καλλιεργούν την πολυπολιτισμικότητα. Από το 2013, το Κολλέγιο Τέρρα Σάντα έχει καταστεί πρότυπο σχολείο μέσης εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Κύπρου.

- Η Σχολή της Αγίας Μαρίας στη Λεμεσό.

- Αναμνηστική φωτογραφία των αποφοίτων της Σχολής Τέρρα Σάντα για Κορίτσια στη Λεμεσό (1958).

Στο παρελθόν λειτουργούσαν και άλλα λατινικά εκπαιδευτήρια, τα οποία άφησαν τη σφραγίδα τους στην ιστορία της εκπαίδευσης στην Κύπρο. Τέτοια ήταν οι Σχολές του Αγίου Ιωσήφ στη Λάρνακα (1845-1990), τη Λεμεσό (1877-1921) και τη Λευκωσία (1884-1996), τις οποίες λειτουργούσαν μοναχές του Τάγματος του Αγίου Ιωσήφ της Εμφάνισης, οι Σχολές Τέρρα Σάντα στη Λάρνακα (1844-1939 και 1950-1956) και τη Λεμεσό (1860-1939 και 1951-1956), τις οποίες λειτουργούσαν Φραγκισκανοί μοναχοί, καθώς και οι Σχολές Τέρρα Σάντα στον Κορμακίτη (1936-1981) και την Αμμόχωστο (1952-1974), τις οποίες λειτουργούσαν Φραγκισκανές μοναχές του Τάγματος της Ιεράς Καρδίας του Ιησού. Κατά την περίοδο 1999-2011, η λατινική ενορία Πάφου λειτουργούσε το νηπιαγωγείο «La Souris Verte».

- Η Σχολή της Αγίας Μαρίας στη Λεμεσό.

• Το Κέντρο Ανακουφιστικής Φροντίδας (Hospice) «Αρχάγγελος Μιχαήλ» στο Μέσα Χωριό.

• Το Μέγαθορο Ευηγρίας «Terra Santa» στη Λάρνακα.

• Το Καταφύγιο Ξένων Εργαζομένων Αγίου Ιωσήφ στη Λευκωσία.

Κοινοτικοί Οργανισμοί και Δραστηριότητες

Η λατινική κοινότητα διοργανώνει ένα ευρύ φάσμα φιλανθρωπικών, ανθρωπιστικών, πολιτιστικών και κοινωνικών εκδηλώσεων. Στη Λευκωσία λειτουργεί η Φιλανθρωπική Οργάνωση Αγίου Αντωνίου (1926) και το Καταφύγιο Ξένων Εργαζομένων Αγίου Ιωσήφ (2000), στη Λεμεσό λειτουργεί η Φιλανθρωπική Οργάνωση Αγίας Αικατερίνης (1958), το Καταφύγιο Ξένων Εργαζομένων Αγίου Φραγκίσκου (2003) και ο μη κερδοσκοπικός οργανισμός «ΑΓΑΠΗ» (2016) για τη στήριξη των φτωχών και των ευάλωτων, ενώ στη Λάρνακα λειτουργεί ο Σύνδεσμος Αγίου Ιωσήφ, Προστάτη των Απόρων και Φτωχών (2011). Η λατινική κοινότητα συμμετέχει, επίσης, στη Φιλανθρωπική Οργάνωση - Κοινωνία «Κάριτας» Κύπρου (1974, επαναδιοργανώθηκε το 2010).

Υπάρχουν, επίσης, η ενοριακή βιβλιοθήκη του Τιμίου Σταυρού στη Λευκωσία (1999), η Νεολαία Λατινικής Κοινότητας (2002) και η Γυναικεία Οργάνωση Λατινικής Κοινότητας (2017). Το «Σπίτι των Λατίνων Καθολικών» στην παλιά Λευκωσία, το οποίο παραχωρήθηκε το 2016 στην κοινότητα από την Κυβέρνηση, αναμένεται να λειτουργήσει μέσα στο 2017 και θα στεγάζει εκθέσεις, καθώς και κοινοτικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Η λατινική κοινότητα διαθέτει το Μέγαθορο Ευηγρίας «Terra Santa» στη Λάρνακα (1972) - γνωστό παλαιότερα ως «Villa Regina Pacis», κτισμένο στο χώρο του παλιού μοναστηριού - το οποίο στεγάζει ηλικιωμένους ανεξαρτήτως της θρησκείας ή της εθνικότητάς τους, το Λατινικό Κοινοτικό Κέντρο στην Κάτω Πάφο (2000) και το Κέντρο Ανακουφιστικής Φροντίδας (Hospice) «Αρχάγγελος Μιχαήλ» στο Μέσα Χωριό (2014), το οποίο φροντίζει ασθενείς με ανίατες νόσους.

Η λατινική κοινότητα δεν έχει δικιά της μέσα μαζικής ενημέρωσης. Ωστόσο, κυκλοφορούν τα κατά τόπους ενοριακά εκκλησιαστικά δελτία και η τριμηνιαία επιστολή του Εκπροσώπου προς τα μέλη και τους φίλους της κοινότητας (από το 1991). Από το 1999, το Πρώτο Ραδιοφωνικό Πρόγραμμα του Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου μεταδίδει σε εβδομαδιαία βάση ημίωρη εκπομπή για τη λατινική κοινότητα με τίτλο «Οι Λατίνοι της Κύπρου, χθες και σήμερα» (κάθε Παρασκευή, 16:30-17:00). Η επίσημη ιστοσελίδα της κοινότητας είναι από το 2008 η www.laticatholicsofcyprus.com, η οποία φιλοξενεί, μεταξύ άλλων, το ντοκιμαντέρ «Ταξίδι στο χθες και το σήμερα με τη θρησκευτική ομάδα των Λατίνων», ενώ από το 2016 λειτουργεί η ενημερωτική σελίδα στο Facebook της Εκπροσώπου των Λατίνων (Latin Catholic Community of Cyprus). Από το 2005 λειτουργεί και η ιστοσελίδα της Λατινικής Εκκλησίας Κύπρου www.cypruscatholicchurch.org.

Μνημεία

- Μια καλογοριά στέκεται δίπλα από το μνημείο που ανεγέρθηκε στη Λάρνακα εις μνήμη της αδελφής Sophie Chambon (1847-1894).

Η Ιταλική κοινότητα διαθέτει τα πιο κάτω μνημεία:

- Στον περίβολο της εκκλησίας της Παναγίας των Χαρίτων στη Λάρνακα βρίσκεται η μαρμάρινη προτομή του αρχιτέκτονα της εκκλησίας, πατέρα Serafino da Roccascalegna (1892).
- Μπροστά από την είσοδο της Μονής του Αγίου Ιωσήφ στη Λάρνακα βρίσκεται κρήνη από χυτοσίδηρο (1895), ενώ μέσα στη μονή βρίσκεται αναμνηστική μαρμάρινη πλάκα (1994), αμφότερες εις μνήμην της μοναχής/νοσοκόμας Sophie Chambon.
- Στη Μονή του Αγίου Ιωσήφ στη Λάρνακα υπάρχουν εντοιχισμένες μαρμάρινες πλάκες εις μνήμην του ιατρού Joseph-Irénéé Foblant και των μοναχών/νοσοκόμων Philomène Praques, Victoire Teyssonnières και Anastasie Forbet (1971). Και οι τέσσερις τους προσέφεραν με ενθουσιασμό, ευσυνειδησία και αυτοθυσία της ιατρικές και πνευματικές τους υπηρεσίες σε κάθε ασθενή που τις χρειαζόταν.
- Στον περίβολο της εκκλησίας της Αγίας Ελισάβετ της Ουγγαρίας στην κατεχόμενη Κερύνεια βρίσκεται πέτρινο αφιερωματικό μνημείο (1941), το οποίο ανεγέρθηκε από τους Πολωνούς πρόσφυγες που βρήκαν καταφύγιο στην Κύπρο κατά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.
- Από τον τελευταίο όροφο της Σχολής του Αγίου Ιωσήφ στη Λευκωσία βρίσκεται υπερυψωμένο το μαρμάρινο άγαλμα του Αγίου Ιωσήφ με τον Χριστό (1956).
- Μπροστά από την είσοδο της Σχολής της Αγίας Μαρίας στη Λεμεσό βρίσκεται το μαρμάρινο άγαλμα του Αγίου Φραγκίσκου της Ασίζης (1965).

- Ο περίφημος πύργος του Θθέλλου στην Αμμόχωστο.

- Μεσαιωνικός χάρτης της Αμμοχώστου (1572).

Η Κληρονομιά της Φραγκοκρατίας και της Ενετοκρατίας

Οι σχεδόν τέσσερις αιώνες λατινικής παρουσίας (1192-1570) έχουν αφήσει ανεξίτηλη τη σφραγίδα τους στην Κύπρο:

- Δόθηκε το έναυσμα για τη δημιουργία του φραγκοβυζαντινού αρχιτεκτονικού ρυθμού.
- Διαμορφώθηκε η ιταλοβυζαντινή εικονογραφική τεχνοτροπία.
- Ανεγέρθηκαν δεκάδες αρχιτεκτονικά μνημεία σε ολόκληρη την Κύπρο.
- Εισήλθαν στην κυπριακή διάλεκτο δεκάδες λέξεις, ονόματα, επώνυμα και τοπωνύμια γαλλικής ή ιταλικής προέλευσης, πολλά εκ των οποίων χρησιμοποιούνται μέχρι σήμερα.
- Πήρε το όνομά της η περίφημη κουμανταρία, το αρχαιότερο επώνυμο κρασί παγκοσμίως.

Όσον αφορά τα αρχιτεκτονικά μνημεία (ναοί, διοικητικά κτήρια και οχυρωματικά έργα) που κατασκεύασαν οι Λουζινανοί και οι Ενετοί στο νησί και σώζονται μέχρι σήμερα, τα πιο εξέχοντα είναι τα ακόλουθα:

- Το Αββαείο του Μπέλλα-Πάις, ένα μοναδικό δείγμα γοθτικής αρχιτεκτονικής σε ολόκληρο το Λεβάντε, βρίσκεται στις κατεχόμενες περιοχές.
- Τα ισχυρά ορεινά φρούρια του Πενταδακτύλου Άγιος Ιληρίων, Βουφαβέντο και Καντάρια βρίσκονται στις κατεχόμενες περιοχές.

- Το κάστρο της Κερύνειας στην κατεχόμενη από τα τουρκικά στρατεύματα πόλη της Κερύνειας.

-
- Τα κάστρα στα Γαστριά, στην Κερύνεια, στο Κοιλόσι, στη Λάρνακα, στη Λεμεσό και στην Πάφο. Τα πρώτα δύο βρίσκονται στις κατεχόμενες περιοχές.
  - Οι πύργοι στην Αθαμινό, στο Κίτι, στην Ξυλοφάγου, στην Πύλη και στη Χοιροκοιτία.
  - Τα κυκλικά ενετικά τείχη της Λευκωσίας, με 11 καρδιάσχημους προμαχώνες και τρεις πύλεις, πρότυπο αναγεννησιακής αρχιτεκτονικής· μέρος τους βρίσκεται στις κατεχόμενες περιοχές.
  - Τα τραπεζοειδή μεσαιωνικά τείχη της Αμμοχώστου, με 10 προμαχώνες, τέσσερις πύργους και δύο πύλεις, βρίσκονται στις κατεχόμενες περιοχές.
  - Ο καθεδρικός ναός της Αγίας Σοφίας, οι ναοί της Αγίας Αικατερίνης και της Παναγίας της Τύρου ή της Τορτόζας και το Διασκεπτήριο Κληρικών (κατεχόμενη Λευκωσία), η Μονή της Αγίας Μαρίας των Αυγουστίνων, η εκκλησία του Σταυρού του Μισσιρίκου και το ανάκτορο των Λουζινιανών ή Καστελλιώτισσα (ελευθέρη Λευκωσία), ο καθεδρικός ναός του Αγίου Νικολάου, οι ναοί των Αποστόλων Πέτρου και Παύλου, του Αγίου Γεωργίου των Λατίνων και της Αγίας Άννας, η Μονή της Παναγίας των Καρμελιτών και το ενετικό παλάτι (κατεχόμενη Αμμόχωστος).
  - Τα μοναστήρια της Παναγίας της Καρμιώτισσας στα Πολεμίδα και της Παναγίας της Στάζουσας στα Πυργά.
  - Οι βασιλικές επαύλεις στην Επισκοπή, στα Κούκληια και στην Ποταμιά.
  - Το βασιλικό παρεκκλήσι στα Πυργά.

Όσον αφορά στην επίδραση στην κυπριακή διάλεκτο, σημειώνεται ότι δεκάδες λέξεις που χρησιμοποιούνται σήμερα ήλκον την καταγωγή τους από την περίοδο της Φραγκοκρατίας και της Ενετοκρατίας. Για παράδειγμα, οι πιο κάτω λέξεις χρησιμοποιούνται συχνά στη σημερινή κυπριακή διάλεκτο:

- **Λατινικές:** βάκλια (ουρά προβάτου), βούκκα (μάγουλο), βούκκος (μπουκιά), ζιβανία (είδος ρακί), καλλιτζίν (πέταλο), κουκουμάς (κουμπάρας), κούσπος (σκαπάνη), μαντηλιά (πετσέτα), μπουκκώνω (γεμίζω/κλείνω το στόμα), πλουμίζω (στολίζω), πούγκα (τσέπη), ρουσουδίν (ιλαρά), στουπώνω (βουηλώνω), φουτουιάζουμαι (εξοργίζομαι).
- **Προβηγκιανές:** κουλιάζω (φιλτράρω), κουμέρα (κουμπάρα), πουλουστρίνα (πρωτοχρονιάτικο χρηματικό δώρο), ρότσα (πέτρα), σπλίγκα (καρφίτσα), τάτσα (λεκές), τσαέρα (καρέκλα), τσιμινιά (καπνοδόχος), τσούρα (κασίκα).
- **Γαλλικές:** αμάντα (πρεμία), βλιάγκα (υπομονή), βολίτζιν (δοκάρι στέγης), γλιπάρω (αποφεύγω/γλιτώνω), ζάμπα (γοφός), κούζα (κανάτα), κουμανταρία (είδος γλυκού κρασιού), λιβέριν (λιστός), μίντζις (ισχνός), πεζούνιν (περιστέρι), ποδίνα (μπότα), πρότσα (πιρούνι), σέντε (πατάρι), φλιαντζίν (συκώτι), φλιαούνα (πασχαλινό τσουρέκι), φλόκκος (σφουγγαρόπανο), φουκού (μαγκάλι).
- **Γαλλοϊταλικές:** δυσπυρκώ (δυσανασχετώ), κοστώνω (μελιανάζω), μαραπέλλα (κορόμυλο), παλάρω (δυναμώνω), πινόλια (σπόροι κουκουναριού), πομιλόριν (ντομάτα), πουρνέλλα (δαμάσκηνο), σιουκράζουμαι (ησυχάζω).
- **Ιταλικές:** αμπούστα (θήκη), γιουτώ (βολεύω/βοηθώ), ζαμπούκκος (κουφοξυλιά), καρκόλια (κρεβάτι), κατσέλλα (αγελάδα), λάντα (λιμνασμένο νερό), λιαντζιεύκω (λογχίζω/πληγώνω), λιπορτάρω (καταγγέλλω παράπτωμα), λιασμαρίν (δεντρολίβανο), λούντζα (καπνιστό χοιρινό), μαλαππάππας (ανόπτος), μάππα (μπάλα), μάππουρος (κουκουνάρι), μασιάζω (τσαλακώνω), μασικόριδον (φυτό νάρκισσος), ξαρνιάζω (γδέρνω), παπίρα (πάπια), παρτάρω (μεροληπτώ), περσιάνα (κιγκλιδωτό παραθυρόφυλλο), πιλάντζα (ζυγαριά), πλάτσα (απλωσιά), πότσα (μπουκάλλα), ραφιοόλια (ραβιόλι), ριάλια (λεφτά), σινιάρω (σημαδεύω/αναγνωρίζω), σουπώνω (βρέχω), σπόντα (καρφι), σοιπέττος (κυνηγείο όπλο), σταγκώνω (κλείνω ερμητικά), στράτα (δρόμος), συσταρίζω (συγυρίζω), τίτσιρος (γυμνός), ττάππος (πώμα/κοντός), φαλλάρω (συγχύζομαι), φαραώνα (φραγκόκοτα), φκιόρον (λιουλούδι), φουντάνα (βρύση) και οι εκφράσεις καρτέλλιον (μεγάλη ποσότητα), μάγκο μου (τουλάχιστον), μάνι-μάνι (γρήγορα) και στρακόττον (έντονο μεθύσι).
- **Βενετικές:** γαλίνα (θηλυκή γαλοπούλα), καντούνιν (δρομάκι, γωνία), καράολος (σαλιγκάρι), κάστια (βάσανα), κούρβα (στροφή), λαβέζιν (χύτρα), λαμιντζάνα (φιάλη μεγάλου μεγέθους), πομπάρω (φουσκώνω), ρέμπελος (αλήτης), σκαρπάρης (παπουτσιής) και το επιφώνημα «σιόρ».
- **Αραγωνικές:** κουέλλα (προβατίνα), λόττα (γουρούνα).

Όσο δε αφορά τα τοπωνύμια, τα οποία είναι αρκετά, ενδεικτικά αναφέρονται τα εξής:

- **Από ευγενείς:** Αγκοιέμι, Αγλιαντζιά, Αλιαμίνος, Αμαργέτη, Αναβαργός, Βατυλή, Γιόλιου, Γούρρι, Ζακάκι, Καπούτι, Κοντεμένος, Κυβίδες, Λαζανιά, Λιβερά, Λουρουτζίνα, Μάμμαρι, Μαρί, Μαρκί, Μενεού, Μένοικο, Μόρα, Ομορφίτα, Τάλλα, Τερσεφάνου, Τζιάος, Χαλίρι, Χούλιου, Φυκάρδου και πιθανώς το Πεφένδρι και η Φιλιάσου.
- **Από τα Γαλλικά:** Αγκαστίνα, Απλάντα, Αχέλια, Ίνια, Κοντέα, Λιζάτα, Μάσαρι, Μπέλλα-Πάις, Πυλιέρι, Σκάλια.
- **Από τα Ιταλικά:** Βουφαβέντο, Κάβο Γάτα, Κάβο Γκρέκο, Πέγεια, Στράκκα, Τέρρα, Φάλια, Φοντάνα Αμορόζα, Φουντζί και πιθανώς ο Κόρνος.
- **Από μοναχικά τάγματα:** Αρόδες, Κάρμι, Σπιτάλλι, Τέμπλος, Φρέναρος.
- **Φραγκοελληνικές ονομασίες:** Δελίκκος, Καζάφани, Κρήτου Τέρρα, Κρήτου Μαρόττου, Λάρα, Λέμπα, Λετύμπου, Σανταλήρης.

• Άποψη του λατινικού κοιμητηρίου της Λάρνακας.

Κοιμητήρια

Η λατινική κοινότητα διαθέτει τα δικά της κοιμητήρια:

- Στην περιοχή της Λευκωσίας υπάρχουν δύο κοιμητήρια. Το παλαιό λατινικό κοιμητήριο, κοινό με τους Μαρωνίτες, άρχισε να λειτουργεί το 1935 δυτικά του Αγίου Δομετίου, αλλιά από το 1974 εγκαταλείφθηκε, καθώς εφάπτεται της γραμμής κατάπαυσης του πυρός. Στις 2 Νοεμβρίου κάθε έτους (Ημέρα των Ψυχών) επιτρέπεται η επίσκεψη στο χώρο με τη συνοδεία της ΟΥΝΦΙΚΥΠ. Το νέο κοιμητήριο, στην περιοχή της Νήσου, άρχισε τη λειτουργία του το 2007, σε γη που παραχωρήθηκε από την Κυβέρνηση.
- Το λατινικό κοιμητήριο της Λάρνακας, νοτιοανατολικά του ορθόδοξου κοιμητηρίου, άρχισε να λειτουργεί το 1880.
- Το λατινικό κοιμητήριο της Λεμεσού, δίπλα από το σταθμό της Πυροσβεστικής, άρχισε να λειτουργεί το 1905. Καθώς είναι πλήρες, από το 2007 η λατινική κοινότητα χρησιμοποιεί το μαρωνιτικό κοιμητήριο της Λεμεσού, το οποίο λειτουργεί από το 1998.
- Το λατινικό κοιμητήριο στο Μέσα Χωριό, νοτιοδυτικά του οικισμού, λειτουργεί από το 1994.

Αναφέρεται, επίσης, ότι στο παλαιό κοιμητήριο της Λευκωσίας και στα κοιμητήρια της Λάρνακας, της Λεμεσού και του Μέσα Χωριού υπάρχουν μικρά παρεκκλήσια. Το παρεκκλήσι στο κοιμητήριο της Λευκωσίας κτίστηκε το 1957, το παρεκκλήσι στο κοιμητήριο της Λάρνακας κτίστηκε το 1933, ενώ το παρεκκλήσι στο κοιμητήριο της Λεμεσού κτίστηκε το 1905. Τέλος, το παρεκκλήσι των Αγίων Κοσμά και Δαμιανού στο κοιμητήριο του Μέσα Χωριού κτίστηκε μεταξύ 1994 και 1995.

Πριν από την τουρκική εισβολή του 1974, υπήρχε ένα οικογενειακό λατινικό κοιμητήριο στην έπαυλη της Κοντέας, στο οποίο έγιναν ταφές μεταξύ 1878-1965.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ

- 1126 Η πρώτη καταγραμμένη εμφάνιση Λατίνων (Ρωμαιοκαθολικών) στην Κύπρο.
- 1192-1489 Φραγκοκρατία. Χιλιάδες Ρωμαιοκαθολικοί λαϊκοί και κληρικοί εγκαθίστανται στο νησί μας, το οποίο γίνεται ανεξάρτητο βασίλειο υπό τη δυναστεία των Λουζινιανών.
- 1489-1570 Ενετοκρατία. Η Κύπρος γίνεται αποικία της Δημοκρατίας της Βενετίας.
- 1570-1571 Κατάληψη της Κύπρου από τους Οθωμανούς. Η Λατινική Εκκλησία καταργείται και οι Λατίνοι εξορίζονται ή γίνονται Ορθόδοξοι, Μουσουλμάνοι ή Λινοβάμβακοι.
- 1593 Οι Φραγκισκανοί Αδελφοί επιστρέφουν στην Κύπρο και κτίζουν διάφορα ιδρύματα.
- 1627 Οι Καπουτσίνοι Αδελφοί καταφθάνουν στην Κύπρο και κτίζουν διάφορα ιδρύματα. Αποχωρούν από το νησί το 1791.
- 1646 Οι Φραγκισκανοί Αδελφοί ιδρύουν τη Σχολή Τέρρα Σάντα στη Λευκωσία. Μετονομάζεται σε Κολλέγιο Τέρρα Σάντα το 1947. Μετακινείται στη σημερινή του τοποθεσία το 1955· εγκαινιάζεται στις 20 Νοεμβρίου 1955 από τον Κουστωδό της Αγίας Γης, π. Giacinto Faccio.
- 1844 Οι Αδελφές του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως εγκαθίστανται στην Κύπρο και ιδρύουν την ομώνυμη μονή και σχολή στη Λάρνακα.
- 1848 Εγκαινιάζονται η σημερινή εκκλησία της Παναγίας των Χαρίτων και η Μονή και Σχολή του Αγίου Ιωσήφ στη Λάρνακα. Η εκκλησία επανακαθαγιάζεται στις 9 Ιουλίου 2006 από τον Κουστωδό της Αγίας Γης, π. Pierbattista Pizzaballa.
- 25 Νοεμβρίου 1879 Εγκαινιάζεται η εκκλησία της Αγίας Αικατερίνης στη Λεμεσό. Επανακαθαγιάζεται στις 15 Νοεμβρίου 1981 από τον Κουστωδό της Αγίας Γης, π. Ignazio Mancini.
- 1884 Οι Αδελφές του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως ιδρύουν την ομώνυμη μονή και σχολή στη Λευκωσία.
- 16 Φεβρουαρίου 1902 Εγκαινιάζεται ο σημερινός καθεδρικός ναός του Τιμίου Σταυρού στη Λευκωσία.
- 1923 Οι Αδελφές της Ιεράς Καρδιάς του Ιησού εγκαθίστανται στην Κύπρο και ιδρύουν τη Μονή της Αγίας Μαρίας και τη Σχολή Τέρρα Σάντα για Κορίτσια στη Λεμεσό. Μετακινείται στη σημερινή της τοποθεσία το 1965, λειτουργώντας έκτοτε ως Μονή και Σχολή Αγίας Μαρίας· εγκαινιάζεται στις 19 Ιουνίου 1966 από το Λατίνο Πατριάρχη, Alberto Gori.
- 1936 Οι Αδελφές του Τάγματος της Ιεράς Καρδιάς του Ιησού ιδρύουν τη Μονή και Σχολή Τέρρα Σάντα στον Κορμακίτη. Εγκαινιάζεται στις 15 Νοεμβρίου 1936 από το Διοικητή Κερύνειας, Bryan Justin O'Brien. Καταλαμβάνεται από τα τουρκικά στρατεύματα το 1974.
- 1952 Οι Αδελφές του Τάγματος της Ιεράς Καρδιάς του Ιησού ιδρύουν τη Μονή και Σχολή Τέρρα Σάντα στην Αμμόχωστο. Μετακινείται σε ιδιόκτητη τοποθεσία το 1960 και εγκαινιάζεται στις 20 Φεβρουαρίου 1961 από την Ηγουμένη Arsenia Fantin. Καταλαμβάνεται από τα τουρκικά στρατεύματα το 1974.
- 6 Αυγούστου 1960 Ο Άντονι Πιετρόνι ανακηρύσσεται Εκπρόσωπος των Λατίνων στην Ελληνική Κοινοτική Συνέλευση, χωρίς ανθυποψήφιο.
- 16 Αυγούστου 1960 Ανεξαρτησία της Κύπρου. Οι Λατίνοι αναγνωρίζονται από το Σύνταγμα ως θρησκευτική ομάδα και επιλέγουν σε δημοψήφισμα (13 Νοεμβρίου 1960) να ανήκουν στην ελληνοκυπριακή κοινότητα.
- 10 Ιουλίου 1970 Ο Άντονι Πιετρόνι ανακηρύσσεται Εκπρόσωπος των Λατίνων στη Βουλή των Αντιπροσώπων, χωρίς ανθυποψήφιο.
- 29 Νοεμβρίου 1972 Ο Κουστωδός της Αγίας Γης, π. Erminio Roncari, εγκαινιάζει το Μέλαθρο Ευγηρίας «Terra Santa» στη Λάρνακα.
- 3 Οκτωβρίου 1976 Ο Φέλιξ Τσιρίλλι εκλέγεται Εκπρόσωπος των Λατίνων, εξασφαλίζοντας το 55,19% των ψήφων.
- 18 Σεπτεμβρίου 1981 Ο Φέλιξ Τσιρίλλι ανακηρύσσεται Εκπρόσωπος των Λατίνων, χωρίς ανθυποψήφιο.
- 3 Ιουλίου 1986 Ο Φέλιξ Τσιρίλλι ανακηρύσσεται Εκπρόσωπος των Λατίνων, χωρίς ανθυποψήφιο.
- 19 Μαΐου 1991 Ο Μπενίτο Μαντοβάνη εκλέγεται Εκπρόσωπος των Λατίνων, εξασφαλίζοντας το 64,44% των ψήφων.
- 4 Μαΐου 1996 Ο Μπενίτο Μαντοβάνη ανακηρύσσεται Εκπρόσωπος των Λατίνων, χωρίς ανθυποψήφιο.

7 Μαΐου 2001	Ο Μπενίτο Μαντοβάνη ανακηρύσσεται Εκπρόσωπος των Λατίνων, χωρίς ανθυποψήφιο.
21 Μαΐου 2006	Ο Μπενίτο Μαντοβάνη εκλέγεται Εκπρόσωπος των Λατίνων, εξασφαλίζοντας το 61,83% των ψήφων.
4-6 Ιουνίου 2010	Επίσκεψη της Αυτού Αγιότητας του Πάπα Βενέδικτου ΙΣΤ΄ στην Κύπρο.
22 Μαΐου 2011	Ο Μπενίτο Μαντοβάνη εκλέγεται Εκπρόσωπος των Λατίνων, εξασφαλίζοντας το 72,39% των ψήφων.
5 Δεκεμβρίου 2014	Ο Λατίνος Πατριάρχης, Φουάτ Τουάλ, και ο Επίσκοπος Χύτρων, Λεόντιος, εγκαινιάζουν το Κέντρο Ανακουφιστικής Φροντίδας «Αρχάγγελος Μιχαήλ» στο Μέσα Χωριό.
22 Μαΐου 2016	Η Αντωνέλλα Μαντοβάνη εκλέγεται Εκπρόσωπος των Λατίνων, εξασφαλίζοντας το 79,86% των ψήφων.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Béraud, Sylvain. “Données historiques sur la colonie européenne de Larnaca au XIXème siècle”. Cyprus To-Day, Vol. XIV, No. 5-6 (Sep.-Dec. 1976), p. 26-32. Nicosia: Ministry of Education, 1976.

Béraud, Sylvain. “Holy Land of Cyprus: The Order of Friars Minor, its Convents and Churches, on Cyprus”. Holy Land, Vol. IX, No. 1 (Spring 1989), p. 27-42. Jerusalem: Franciscan Custody of the Holy Land, 1989.

Béraud, Sylvain. *Η γαλλική κουλτούρα στον κυπριακό χώρο, από το 1192 μέχρι 1971*. Λευκωσία: Πολιτιστικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, 2008.

Katsiaounis, Rolandos. «The European Presence in Cyprus during the Seventeenth and Eighteenth Centuries». Επετηρίδα Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών, Vol. XXIII (1997), p. 223-244. Λευκωσία: Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών, 1997.

Κουρέας, Νίκος. «Η διαμόρφωση της σύγχρονης λατινικής κοινότητας στην Κύπρο». Επιστημονική Επετηρίς της Κυπριακής Εταιρείας Ιστορικών Σπουδών, τόμος ΣΤ΄ (2003), σελ. 137-150. Λευκωσία: Κυπριακή Εταιρεία Ιστορικών Σπουδών, 2003.

Κουρέας, Νίκος. «Το γαλλικό στοιχείο στον πολιτισμό της Κύπρου επί Φραγκοκρατίας: Μια ποικιλόμορφη, διαχρονική και πολυδιάστατη σχέση». Επιστημονική Επετηρίς της Κυπριακής Εταιρείας Ιστορικών Σπουδών, τόμος Η΄ (2008), σελ. 29-45. Λευκωσία: Κυπριακή Εταιρεία Ιστορικών Σπουδών, 2008.

Μαντοβάνη, Μπενίτο• Μπερώ, Σουλβαίν. «Οι Λατίνοι της Κύπρου». Ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας, (4ος τόμος, 1990-1999), σελ. 208-213. Λευκωσία: Ο Φιλελεύθερος, 2012.

Παπαδόπουλλος, Θεόδωρος. «Σχέσεις Κύπρου και Καθολικής Εκκλησίας κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας (1571-1878)». Ιστορία της Κύπρου, Τόμος ΣΤ΄ - Τουρκοκρατία (2011), σελ. 825-860. Λευκωσία: Ίδρυμα Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄, 2011.

Pieraccini, Paolo (Ed.). *The Franciscans in Cyprus/I Francescani a Cipro. Milano: Edizioni Terra Santa, 2010.*

Pieraccini, Paolo. The Franciscan Custody of the Holy Land in Cyprus (1191-1960): its educational, pastoral and charitable work and support for the Maronite community. (Studia Orientalia Christiana, Monographiae, n. 22). Milano: Fondazione Terra Santa, 2013.

Pouradier Dutiel-Loïzidou, Anna. “La communauté Française à Chypre à la fin du XVIIe et au début du XVIIIe siècles”. Chypre et la Méditerranée orientale (1997), p. 71-77. Lyon: Maison de l’Orient méditerranéen, 2000.

Varnava, Andrekos; Coureas, Nicholas; Elia, Marina (Eds). *The Minorities of Cyprus, Development Patterns and the Identity of the Internal-Exclusion*. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing, 2009.

Χατζηλύρας, Αλέξανδρος-Μιχαήλ. *Οι Λατίνοι της Κύπρου*. ΧΡΟΝΙΚΟ με την εφημερίδα «Πολίτης» (Τεύχος 40, 23 Νοεμβρίου 2008).

Χατζηλύρας, Αλέξανδρος-Μιχαήλ. *Η Κυπριακή Δημοκρατία και οι Θρησκευτικές Ομάδες*. Λευκωσία, 2012.

Μαντοβάνη, Μπενίτο, Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού της Κυπριακής Δημοκρατίας (Παραγωγοί), Πιπερίδης, Στάθης (Σκηνοθέτης). *Ταξίδι στο χτες και το σήμερα με τη θρησκευτική ομάδα των Λατίνων της Κύπρου – 2009* (Ταινία ντοκιμαντέρ).

Γ.Τ.Π. 21/2017 - 3.000

ISBN 978-9963-50-452-7

Εκδόθηκε από το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Κυπριακή Δημοκρατία

www.pio.gov.cy

Εκτύπωση: H. Loizides Ltd